

Nedugo nakon što je Okružni sud u Banjaluci poništio obnovljenu ekološku dozvolu za gradnju hidroelektrane "Buk Bijela" na rijeci Drini, predstavnici vlasti u Republici Srpskoj poručuju da neće odustati od tog projekta čija bi gradnja, kako tvrde ekolozi, izazvala ogromnu štetu po rijeku Taru i njen kanjon koji su pod zaštitom UNESCO.

Ministar energetike i rudarstva Republike Srpske Petar Đokić izjavio je da je Vlada Republike Srpske spremna da u drugoj polovini ove godine počne sa radovima na hidroelektranama Foča i Buk Bijela na gornjem toku Drine, čija je izgradnja dogovorena sa Srbijom.

"Za hidroelektrane Buk Bijele i Foča postoji idejni projekat, koji je urađen pre nekoliko godina, koji je prošao sve revizije i može se smatrati da je pripremljen za realizaciju", kazao je Đokić na regionalnoj konferenciji "Energetska bezbednost u regionu" u Beogradu.

Nekoliko dana prije ove izjave ministra Đokića, Okružni sud u Banjaluci poništio je rješenje o obnovljenoj ekološkoj dozvoli za gradnju hidroelektrane "Buk Bijela", a kao razlog za takvu odluku naveo je to što Elektroprivreda Republike Srpske nije imala saglasnost Crne Gore za njenu gradnju, koja bi izazvala prekogranični uticaj na njenu teritoriju.

Iz crnogorske Vlade su u martu prošle godine ponovili stav da će Tara ostati zaštićena kao i da oni neće pokretati inicijativu za gradnju HE Buk-Bijela. Tada je iz kabineta ministarke ekonomije Dragice Sekulić saopšteno da se "ne dovodi u pitanje Deklaracija koja je na snazi od 2004. godine i u skladu sa tim od strane Vlade Crne Gore ne postoje inicijative za izgradnju HE Buk-Bijela".

Na koji način Crna Gora pravno može da se zaštiti u slučaju da Republika Srpska i Srbija realizuju svoj plan gradnje spornog postrojenja, pitali smo profesora Međunarodnog prava na podgoričkom Pravnom fakultetu Nebojšu Vučinića.

"Postoji postupak mirnog rješavanja sporova, prvo kroz diplomatsko politička sredstva, odnosno pregovore, a ako to ne da rezultate onda se stvar rješava sudskim putem. Može i pred arbitražom, može pred Međunarodnim sudom pravde ali se nadamo da će se ipak postići dogovor. U svakom slučaju, ne može se ništa raditi bez saglasnosti Crne Gore, odnosno njenog odobrenja kada je riječ o korišćenju voda iz Tare. Tu je vrlo jasna situacija", konstatuje profesor Vučinić za RSE.

Vrlo je jasna i međunarodna sudska praksa u sličnim slučajevima, dodaje profesor Vučinić i navodi spor Mađarske i Slovačke koja je namjeravala da gradi hidroelektranu na Dunavu.

"Gradnja hidroelektrane je početa bez saglasnosti Mađarske i na kraju je sud zaključio da su Mađarskoj prekršena prava, a taj projekat je obustavljen. To je čuveni slučaj Gapčikovo-Negymaroš još od prije 15 godina koji se baš odnosi na tu tematiku zajedničkog korišćenja voda", objašnjava profesor Vučinić.

Nataša Kovačević iz nevladine organizacije Green Home kaže za RSE da prilikom izrade dokumentacije za gradnju HE Buk Bijela, nadležni u RS nijesu ponudili dovoljno informacija na osnovu kojih bi se preciznije moglo reći koliku bi ozbiljnu štetu zbog toga pretrpjeli rijeka i kanjon Tare. No, kako ističe Kovačević ukoliko dođe do realizacije cijelog projekta “Buk Bijela”, negativan uticaj na floru i faunu tog područja bio bi ogroman.

“Došlo bi do drastične promjene mikro klime i uslova u kojem se eko sistemi nalaze, a riječ je o riječnim eko sistemima. Govorimo o cijelom hranidbenom i reproduktivnom lancu za različite vrste od kojih su u kanjonu Tare brojne reliktno i rijetke, ugrožene i endemične. Zbog toga je i sam kanjon proglašen zaštićenim područjem UNESCO. Na tom području živi 120 vrsta ptica od kojih se mnoge nalaze na aneksu Direktive o pticama. Govorimo i o 1400 vrsta rijetke, ugrožene flore i faune”, naglašava Kovačević.

Zanimljivo je da je Republika Srpska Memorandum o izgradnji HE “Buk Bijela”, snage 93 megavata, potpisala u julu 2017. godine s kompanijom “Kineska državna aero-tehnološka međunarodna inženjerska korporacija”(AVIC-ENG), očekujući da će finansiranje obezbijediti kineske državne banke. Kinezi su graditelji i najvećeg infrastrukturnog objekta u Crnoj Gori – prioritetne dionice budućeg auto puta Bar- Boljare, koja dijelom prolazi kroz sliv rijeke Tare, u blizini Mateševa.

Nataša Kovačević iz Green Homa kaže da je to iskustvo najbolje pokazalo kako se kineske kompanije odnose prema pitanjima ekologije i zaštite životne sredine.

“Kako ta devastacija izgleda možemo da vidimo na 8 kilometara puta koji se nalazi unutar korita rijeke Tare, sa 20 i više stubova sa neprepoznatljivim i preusmjerenim koritom rijeke. Svakako da nijesu ispoštovali standarde životne sredine u Crnoj Gori”, smatra Kovačević. Na hitnost zaštite rijeke Tare ukazuje i Evropska komisija u najnovijem izvještaju o napretku Crne Gore za 2019. godinu. U tom dokumentu Brisel od nadležnih državnih organa traži da “tačno procijene i spriječe moguće negativne uticaje po životnu sredinu na rijeci Tari u kontekstu gradnje auto-puta Bar-Boljare”. Brisel traži da se “preduzmu hitne mjere”na očuvanju i poboljšanje ekološke vrijednosti zaštićenih oblasti i potencijalnih Natura 2000 staništa.

Podsjetimo, Skupština Crne Gore je 2004, nakon pritiska javnosti voljom opozicije i Socijaldemokratske partije (SDP), koja je tada bila u vladajućoj koaliciji sa Demokratskom partijom socijalista (DPS), usvojila zaključak o zabrani gradnje HE Buk Bijela, koja je svojevremeno bila najavljena kao zajednički projekat Crne Gore i Republike Srpske.

Poslanici su usvojili Deklaraciju o zaštiti rijeke Tare kojom se trajno zabranjuju bilo kakvi zahvati ili radovi u kanjonu koji je pod zaštitom UNESCO-a.

Deklaraciju su Skupštini dostavile nevladine organizacije, a prethodno ju je potpisalo oko

11.000 građana.

Protiv usvajanja Deklaracije je bilo 29 poslanika vladajuće Demokratske partije socijalista.

Izvor: slobodnaevropa.org